

METAMFETAMIN (Pervitin)

Toxikomanie se nevztahuje jen na kokain nebo na heroin, eventuelně morfin, ale na celou řadu dalších léčiv, která jsou u nás zneužívána, ač o tom širší veřejnost nic neví. Léková toxikomanie u nás existovala dávno před tím, než byla z oficiálních míst potvrzena. V letech šedesátých měla celkem jednoduchou formu. Zájem toxikomanů se soustředil na zneužívání dvou látek, a sice efedrinu ze skupiny sympatomických aminů a kodeinu, který spadá do skupiny morfiiových derivátů. Bylo to jednoduché užívání perorálně, celkem málo nebezpečné.

Metamfetamin je generický název a mezi kruhy toxikomanů je spíše znám pod názvem pervitin, což je převzatý firemní název západoněmecké firmy pro tablety s obsahem metamfetaminu jako účinné látky.

Metamfetamin tedy spadá mezi sympatomimetické aminy, ve kterých u nás byly zneužívány efedrin, dále zcela omezeně amfetamin, protože byl vázán mezi omamnými látkami podle tehdejších platné vyhlášky o omamných látkách, ačkoliv dnes je řazen k psychotropním látkám. Srovnáme-li jejich účinky, potom dojdeme k výsledku, že účinky metamfetaminu a amfetaminu jsou na stejné farmakologické účinnosti a úrovni, zatímco účinky efedrinu jsou mnohem slabší.

Pervitin není českým vynálezem, jak by se mohlo zdát ze zpráv ve sdělovacích prostředcích. Používali ho mimo jiné již za druhé světové války němečtí parašutisté. Tato droga byla poprvé syntetizována v Japonsku v roce 1888. Na Západ se dostala až v roce 1929. Čeští toxikomani však dokázali tento přípravek znovu objevit a vyvinout jeho výrobu v podmínkách domácích laboratoří.

Výroba metamfetaminu je jednoduchá. Výchozí látkou je efedrin. Jako jeden ze zdrojů efedrinu je využíván a to i v současné době volně prodejný přípravek Solutan (kapky proti kašli). Solutan je používán pro snadnou dostupnost a relativně vysoký obsah efedrinu v jednom balení. Izolace efedrinu ze Solutanu je snadná, takto získaný efedrin je poměrně čistý a případné příměsi dalších složek Solutanu lze při čištění krystalizací oddělit. Dále jsou zde nutné prekurzory, jako je červený fosfor, kyselina fosforečná a jód. Jedná se o chemikálie, které nejsou sice běžně prodejné v drogeriích, ale pro výrobce pervitinu nejsou nedostupné. Je to výroba podle německého patentu, kterou toxikomani zcizili z knihovny. Nastala tak paradoxní situace, že vědečtí pracovníci tento zdroj informací nemají, zatímco toxikomanům je k dispozici.

Počátek zneužívání metamfetaminu u nás lze bezpečně určit rokem 1977, kdy byly zaznamenány první nálezy metamfetaminu při kontrolních analýzách abusu léčiv. Jeho výskyt v oblasti toxikomanie byl spojen vždy s ilegální přípravou tohoto léčiva. Metamfetamin není obsažen v žádném farmaceutickém přípravku u nás vyráběném a rovněž není k nám v rámci oficiálního importu léčiv dovážen. Je však vyráběn v zahraničí četnými firmami.

Potřebu tohoto léčiva pokrývá v tuzemské léčebné péči stejně účinný amfetamin expedovaný pod názvem Psychoton. Amfetamin či Psychoton je synteticky připravovanou látkou ze skupiny sympatomimetických aminů, která podléhá ustanovením o omamných látkách a je uveden na seznamu omamných látek vyhl. 192/88 Sb. a pozdějších doplňků.

Metamfetamin je methylderivátem amfetaminu (což se odráží i v jeho mezinárodním názvu doporučeném Světovou zdravotnickou organizací), známý mezi toxikomany pod převzatým firemním názvem Pervitin, jinak též slangovým označením „Perník“, „Péťá“, „Péčko“ nebo „Čeko“. Po stránce chemické struktury jde o poměrně jednoduchou sloučeninu, 1-fenyl-2-methylaminopropan.

Účinnost amfetaminu je u metamfetaminu ve všech směrech plně zachována, podle některých farmakologů je metamfetamin dokonce účinnější než amfetamin.

Problematika zneužívání metamfetaminu u nás byla vyřešena z hlediska právního jeho zařazením mezi omamné látky. Metamfetamin byl tak přiřazen k omamným látkám skupiny I. Z tohoto opatření vyplývá, že jakákoliv nedovolená příprava metamfetaminu je přípravou omamné látky se všemi důsledky z tohoto plynoucími.

V problematice abúzu metamfetaminu je však třeba objasnit pro potřeby pracovníků činných v trestním řízení řadu dalších otázek, které v těchto souvislostech vyvstávají. Jsou to zejména postupy při ilegální přípravě metamfetaminu, analytická problematika jeho důkazu v biologickém materiálu a s tím spojené otázky přeměny v živém organismu (biotransformace), stejně jako otázky farmakologických účinků a možného vzniku závislosti.

Účinky metamfetaminu

Metamfetamin je centrálně působící látkou s psychostimulačními účinky, které se projevují pocitem síly, výkonností a zvýšením sebedůvěry. Metamfetamin zahání pocit únavy a ospalosti. Urychluje vybavování a asociaci představ, vybavování může být až překotné a na úkor přesnosti. Pocit hladu je tlumen, povzbuzující jsou účinky na oběh a dýchání. Vedle centrálních účinků se metamfetamin vyznačuje účinky sympatomimetickými, vyvolává např. zvýšení krevního tlaku a tachykardii (zrychlení srdeční činnosti).

V souvislosti s otázkou možného vzniku závislosti je nutné zdůraznit, že jde o látku euforisující, která vyvolává pocit dobré nálady i tělesné pohody. Při opakovaném podávání metamfetaminu dochází k postupnému snižování jeho účinku psychostimulačního i euforigenního, pro dosažení původního efektu je zapotřebí provádět aplikaci ve stále kratších a kratších intervalech nebo zvýšit dávkování. Zneužívání metamfetaminu často vede ke vzniku závislosti psychické. Některé osoby jsou sice schopny regulovat přívod metamfetaminu do organismu, někteří lidé však zcela propadají nutkavé potřebě dalšího přívodu drogy, nemohou jinak existovat. Stávají se závislími. Postupem času dochází u nich k rozvratu pracovnímu, morálnímu i společenskému. Dostávají se zdravotní důsledky. Zneužívání metamfetaminu může vést k řadě nepříznivých jevů a negativních emocí, jsou popisovány halucinace, podezřívavost, paranoidní bludy, sebevražedné tendence, agresivita.

Často je položena otázka účinnosti metamfetaminu při nitrožilním podání. Tato aplikační forma je nejúčinnější vůbec. Metamfetamin je vpraven do krevního oběhu naráz a dosahuje tak vysokých hladin v krvi, kterých nemůže dosáhnout při aplikaci stejně vysoké dávky jiným způsobem (odpadá postupné vstřebávání).

Dávkování, toxicita

Terapeutické dávky

a) běžné: 2,5-10 mg per os jednou až třikrát denně, 15 mg jednorázově nitrosvalově, 10-15 mg jednorázově nitrožilně

b) maximální jednorázově: 15 mg per os, nitrosvalově, podkožně, nitrožilně.

Toxické a smrtelné dávky

V literatuře je uváděna jako nejnižší smrtelná dávka metamfetaminu u dětí 100 mg. Je popsán případ úmrtí dospělého po požití 140 mg. U toxikomanů závislých na metamfetaminu jsou smrtelné dávky pochopitelně vyšší, nejméně 1 g.

LITERATURA:

Miroslav NOŽINA: Svět drog v Čechách

PhMr. RNDr. Jarmila VEČERKOVÁ: Kriminalistický sborník 7/86